

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» від 21 лютого 2014 р. // Офіційний вісник. – 2014. – № 19. – Ст. 583).
2. Черемухина Ю. А. Несовершеннолетний гражданин как субъект административного права / Ю. А. Черемухина // Современное право. – 2007. – № 2. – С. 66–69.
3. Герасіна Л. М. До проблем реалізації прав дитини в Україні / Л. М. Герасіна, М. Г. Окладна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukr-socium.org.ua>.
4. Корж-Ікаєва Т. Г. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Корж-Ікаєва Таїсія Григорівна. – К., 2008. – 219 с.
5. Волинка К. Г. Проблеми збереження прав і свобод особи в Україні / К. Г. Волинка // Людина і політика. – 2000. – № 1. – С. 64–68.
6. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: досвід реформування : Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками. – К., 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hfo.net.ua/docs/info/9.pdf>.
7. Права несовершеннолетних детей [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pravoza.ru/kid.php>.
8. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15 листопада 2001 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 51. – С. 41. – Ст. 2258.

Сак В.М.

здобувач кафедри адміністративного права і процесу НАВС

ФОРМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ЗБЕРІГАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

У статті проаналізовано етимологічне походження терміну «форми», розкрито позиції науковців щодо характеристики «форм» в адміністративному праві, проаналізовано форми адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері зберігання транспортних засобів.

Ключові слова: форми, адміністративно-правове регулювання, правовідносин, зберігання транспортних засобів

В статье проанализированы этимологическое происхождение термина «формы», раскрыты позиции ученых относительно характеристики «форм» в административном праве, проанализированы формы административно-правового регулирования правоотношений в сфере хранения транспортных средств.

Ключевые слова: формы, административно-правовое регулирование, правоотношений, хранения транспортных средств

The article analyzes the etymological origin of the term "form", reveals the position of scientists on the characteristics of the "forms" in administrative law analyzed forms of administrative and legal regulation of relations in the field of storage vehicles.

Keywords: forms, administrative regulation, legal, storage vehicles

Стан наукового дослідження. Наукове дослідження форм адміністративно-правового регулювання здійснювалось у працях В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, А.Ю. Васиної, В.В. Галуцька, Р.А. Калужного, В.К. Колпакова, Т.О. Коломоець, А.Т. Комзюка, А.Ф.Мельника, В.К. Шкарупи та інших. Наше завдання полягає у визначенні форм адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері зберігання транспортних засобів. Спочатку розглянемо питання про форми адміністративно-правового регулювання вказаної сфери.

Актуальність теми. Наголосимо, що адміністративно-правове регулювання надання послуг зберігання транспортних засобів за участю ОВС – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права, на відносини, що виникають, змінюються або

припиняються під час, до або після надання послуг зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів.

Такі норми адміністративного права є результатом діяльності відповідних суб'єктів, до яких ми віднесли органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових осіб, наділені владними повноваженнями впливати на сферу послуг зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів з метою встановлення та забезпечення в ній господарського та цивільного правопорядку, а також створення конкретних умов для реалізації органами внутрішніх справ державної політики у сфері безпеки дорожнього руху в Україні.

Виклад основного матеріалу. Вплив вказаних суб'єктів на об'єкт регулювання відбувається та виражається у певних конкретних формах.

Як зазначає Є.В. Валькова, саме через форми адміністративно-правового регулювання відбувається реалізація завдань та функцій публічної адміністрації [1, с. 61]. Для визначення форм адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері зберігання транспортних засобів вважаємо за необхідне звернутися до точок зору розуміння даної правової категорії фахівцями в галузі державного управління.

Перед цим зазначимо, що під формою (від. лат. forma) розуміють контури, зовнішній вираз сутності [2, с. 1417], зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю, змістом [3, с. 1328]. В загальноюридичному розумінні правові форми діяльності держави - це визначений законом (юридично оформлений) порядок здійснення компетентними органами і особами юридично значущих дій, спрямованих на здійснення функцій. Держава здійснює функції через свій механізм шляхом використання різних форм і методів. Серед форм діяльності держави пріоритетне місце посідають правові форми - юридичні засоби здійснення державних функцій. Саме в них відображається зв'язок держави і права, обов'язок держави при здійсненні своїх функцій діяти на основі права і в межах закону [4, с. 81]. Вдало зазначене підсумовує В.В. Галуцько, що державна влада не реалізується сама по собі, вона завжди втілюється в деякому зовнішньому вияві певного змісту - через правові форми [5, с. 258].

На думку О.М. Бандурки, під формою адміністративно-правового регулювання необхідно розуміти зовнішній прояв управлінської діяльності, спосіб вираження її змісту в конкретних умовах, тобто ту чи іншу управлінську дію, що має зовнішній вияв [6, с. 185]. Ю.П. Битяк зауважує, що форма адміністративно-правового регулювання це зовнішній вияв конкретних дій, які здійснюються органами виконавчої влади для реалізації поставлених перед ними завдань [7, с. 115].

Необхідно відмітити точку зору Т.О. Коломоєць, яка вказує, що форма адміністративно-правового регулювання це волевиявлення виконавчо-розпорядчого органу, посадової особи, здійснене в рамках режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети - вираження в зовнішньому вигляді конкретних дій суб'єктів публічного адміністрування, які здійснюються в процесі їхньої діяльності й спрямовані на реалізацію адміністративних функцій [8, с. 54]. В.К. Колпаков під формою адміністративно-правового регулювання пропонує розуміти зовнішньо виражену дію, волевиявлення суб'єкта управління, здійснене в рамках законності та його компетенції для досягнення управлінської мети [9, с. 199]. Аналіз праць провідних учених-адміністративістів свідчить про те, що істотних розбіжностей між ними з приводу поняття форми адміністративно-правового регулювання не виявлено.

Враховуючи вищезазначене можна стверджувати, що форми адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері зберігання транспортних засобів за участю ОВС - це зовнішнє вираження діяльності публічної адміністрації у межах наданої їй компетенції, що здійснюється з метою встановлення та забезпечення господарського та цивільного правопорядку у сфері послуг зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів, а також створення конкретних умов для реалізації органами внутрішніх справ державної політики у сфері безпеки дорожнього руху в Україні.

В юридичній літературі за характером та правовою природою форми адміністративно-правового регулювання класифікуються на такі групи: 1) видання нормативних актів управління; 2) видання індивідуальних адміністративних актів управління; 3) укладення адміністративних договорів; 4) здійснення матеріально-технічних операцій; 5) вчинення інших юридично значимих адміністративних дій [5-7]

Дещо по-іншому поділяє форми Ю.П. Битяк, за яким вони розрізняються на: видання нормативних актів управління; видання індивідуальних (ненормативних, адміністративних) актів управління; проведення організаційних заходів; здійснення матеріально-технічних операцій [10, с. 135]. Водночас В.К. Колпаков пропонує теж досить оригінальну класифікацію форми адміністративно-правового регулювання: встановлення норм права (видання нормативних актів управління, адміністративна правотворчість); застосування норм права (видання ненормативних актів управління, індивідуальних актів управління, актів застосування норм права, адміністративне розпорядництво); укладання адміністративних договорів, здійснення реєстраційних та інших юридично значущих дій; провадження організаційних дій; виконання матеріально-технічних операцій [9, с. 212-213].

Питання класифікації форм адміністративно-правового регулювання досить актуальне у зв'язку з різноманітністю форм державного управління, помітними відмінностями в характері, юридичній силі, ролі в управлінському процесі, а також різницею між точками зору.

Погоджуємось з Є.В. Вальковою, яка зазначає, що переважна більшість учених поділяють форми адміністративно-правового регулювання залежно від їх правової регламентації на правові та неправові [11, с. 161-165; 12, с. 167; 13, с. 16-17]. Відтак повністю підтримуємо точку зору Д.М. Бахраха, який наголошує на тому, що всі адміністративісти спочатку розрізняють правові та неправові форми адміністративної діяльності, а вже потім виділяють різновиди першої та другої груп [14, с. 151].

Адміністративна діяльність публічної адміністрації щодо послуг зберігання транспортних засобів за участю ОВС здійснюється в певних формах, кожна з яких обумовлена специфічними завданнями та функціями управління і має особливий зміст.

Будь-яка діяльність з управління характеризується власним змістом, тобто конкретними зв'язками, принципами, процесами, учасниками й елементами; всякий зміст управління має конкретні форми свого зовнішнього вираження [15, с. 6-7].

Правова форма управління, як правило, характеризується такими ознаками: встановлюється в нормативному акті; має державно-владну природу; має підзаконний та управлінський характер дій і підзаконний характер повноважень органів управління та їх посадових осіб; головний її зміст - виконавчо-розпорядча діяльність [1, с. 62].

Видання нормативних актів управління - це провідна форма адміністративно-правового регулювання, що передбачає розпорядчу діяльність органів державного

управління, спрямовану на виконання закону шляхом встановлення певних підзаконних загальних правил у тій чи іншій сфері. Видання індивідуальних адміністративних актів управління є найбільш поширеним способом реалізації адміністративних повноважень органів державного управління, без їх видання не може бути вирішена більшість важливих справ [16].

Зазначені індивідуальні акти мають свої особливості: на відміну від наказів та інструкцій вони адресуються конкретним громадянам, громадським організаціям, державним підприємствам і установам; на відміну від постанов вони, як правило, не пов'язані з правопорушеннями, застосуванням санкцій і мають мету реалізації диспозиції правових норм [17, с. 281-282]. Індивідуальні акти управління прийняті у процесі владної діяльності органів державного управління - це приписи персоніфікованого характеру, видані з метою забезпечення завдань тієї чи іншої діяльності, що встановлюють, змінюють або припиняють конкретні адміністративні правовідносини та є найбільш поширеним способом реалізації адміністративних повноважень органів державного управління [16]. Характер, безпосередні цілі індивідуальних актів управління, з погляду на їх призначення, об'єми використання в практиці управлінської діяльності, є різними. У найбільш узагальненому вигляді, з чим важко не погодитися, можна вести мову про дві їх крупні групи: оперативно-виконавчих актів; правоохоронних (юрисдикційних) актів [18, с. 309].

На підставі вищевикладеного вважаємо за можливе до правових форм адміністративно-правового регулювання відносин у сфері зберігання транспортних засобів за участю ОВС віднести наступні форми:

1) видання нормативно-правових актів. Наприклад, видання нормативно-правових актів у сфері організації діяльності Міністерства внутрішніх справ України, підрозділів Державтоінспекції МВС України по спрямованих на забезпечення функціонування спеціальних майданчиків та стоянок, призначених для зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів (постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках» від 17 грудня 2008 р. № 1102);

2) видання ненормативних та індивідуальних правових актів. Наприклад, рішення X сесії IV скликання Київської міської ради № 579/3155 від 07.07.2005 р. «Про передачу земельної ділянки товариству з обмеженою відповідальністю "ЯВІР-95" для будівництва, експлуатації та обслуговування автостоянки з комплексом супутніх послуг на вул. Озерній в Оболонському районі м. Києва», подання Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 12.04.2013 року, підготовлений у справі № 2/02-224-12;

3) вчинення інших юридично значущих дій на основі закону або на основі виданого підзаконного нормативно-правового акта управління. Наприклад, складання протоколів про адміністративні правопорушення, які посягають на права споживачів послуг зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів; відповіді на скарги, заяви громадян, журналістів тощо.

Особливість форм адміністративно-правового регулювання відносин у сфері послуг зберігання транспортних засобів за участю ОВС полягає в тому, що до них не відноситься така правова форма як укладення адміністративних договорів. Це пояснюється тим, що адміністративний договір є визначеною актами адміністративного права угодою сторін, одна з яких є носієм державно-владних повноважень стосовно

інших [19, с. 120]. В послугах зберігання, та зокрема в процесі організації їх надання використання адміністративного договору законодавством не передбачено.

Також під час дослідження форм адміністративно-правового регулювання у розглядуваній сфері правовідносин слід зупинитись на тому, що якщо форма управлінських дій не визначена в нормативному порядку, тобто не має правового змісту і не тягне за собою правових наслідків, то вона належить до неправових (організаційних) форм управління. При цьому, як стверджує Є.В. Валькова, використання неправових форм управління неодмінно має ґрунтуватися на принципі законності [1, с. 63].

Відповідно до загальноприйнятої точки зору вчених до неправових форм адміністративно-правового регулювання прийнято відносити:

1) здійснення організаційних дій (проведення нарад, зборів, обговорень, перевірок, розробка прогнозів, програм, здійснення бухгалтерського, статистичного, податкового обліку, проведення прес-конференцій, інформування населення про роботу служб, органів влади, про зміни в законодавстві тощо);

2) виконання матеріально-технічних операцій (діловодство, складання довідок, звітів, складання юридичних актів) [19, с. 120].

Для адміністративно-правового регулювання послуг зберігання транспортних засобів за участю ОВС зазначені форми притаманні також.

Прикладом не правової форми організаційного типу адміністративно-правового регулювання послуг зберігання транспортних засобів за участю ОВС є звернення до власників транспортних засобів, автомобілі яких були тимчасово затримані у встановленому чинним законодавством порядку та зберігаються на спеціальних майданчиках, з повідомленням про передачу транспортних засобів на зберігання Державному підприємству «Кіровоград-Інформ-Ресурси» та їх переміщення до спеціального майданчика за новою адресою. Таке звернення було розміщене на офіційній Інтернет-сторінці Державтоінспекція УМВС України в Кіровоградській області і в ньому пропонувалось водіям звернутись до відділень ДАІ відповідних населених пунктів, щодо вирішення питання про повернення у встановленому порядку затриманих транспортних засобів [20].

В науковій літературі виділяють також регулятивну та правоохоронну форму адміністративно-правового регулювання [19, с. 121].

Висновок. Для послуг зберігання транспортних засобів за участю ОВС особливість їх адміністративно-правового регулювання полягає в тому, що застосування регулятивної форми напряму забезпечує реалізацію правоохоронної форми і навпаки, тобто вони взаємозалежні. Безпосередньо це виражається в тому, що органи державної влади врегульовують порядок організації та надання послуг зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів, а це у свою чергу створює умови для застосування підрозділами Державтоінспекції правоохоронної форми у вигляді забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні. І навпаки, в процесі забезпечення безпеки дорожнього руху (правоохоронної форми), а саме затримання транспортних засобів шляхом їх доставлення на спеціальний майданчик чи стоянку, виникають підстави для адміністративно-правового регулювання послуг зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів (регулятивна форма).

Література

1. Валькова Є.В. Форми адміністративно-правового регулювання у сфері охорони права інтелектуальної власності // Право і безпека. - 2012. - № 5 (47). – С. 61-64.
2. Советский энциклопедический словарь : [ок. 80000 слов] / [Абашидзе И.В., Азимов П.А., Александров А.П. и др.] ; гл. ред. А.М. Прохоров. - М. : Сов. энциклопедия, 1990. - 1632 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2002. – 1440 с.
4. Загальна теорія держави та права / [Цвік М.В., Ткаченко В.Д., Богачова Л.Л. та ін.] ; за ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. - Х.: Прав», 2002. - 432 с.
5. Галунько В.В. Теорія держави та права : конспект лекцій / В.В. Галунько, Г.О. Пономаренко, В.К. Шкарупа ; за заг. ред. В.К. Шкарупи - Херсон : ВАТ «ХМД», 2008. - 280 с.
6. Адміністративне право України : підручник / [О.М. Бандурка, К.Л. Бугайчук, А.А. Гуменюк та ін.] ; за ред. О.М. Бандурки. Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. - 480 с.
7. Адміністративне право України : підручник / [Ю.П. Битяк, В.В. Богуцький та ін.] ; за ред. Ю.П. Битяка. - Х. : Право, 2001. – 528 с.
8. Адміністративне право України : навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломоець, Г.Ю. Гулевської. - К. : Істина, 2007. - 216 с.
9. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України : Підручник. - К.: Юрінком Інтер, 2003. - 544 с.
10. Адміністративне право : підручник / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гаращук, В.В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
11. Коренев А.П. Административное право России : учебник : в 3 ч. Ч. 1 / А.П. Коренев. - М. : МЮИ МВД России ; Щит, 1999. - 280 с.
12. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : навч. посіб. / С.Г. Стеценко. - К. : Атіка, 2008. - 624 с.
13. Забарний Г.Г. Адміністративне право України : навч. посіб. / Г.Г. Забарний, Р.А. Калюжний, В.К. Шкарлупа. - К. : ПАЛИВОДА А.В., 2003. - 212 с.
14. Бахрах Д.Н. Административное право : учебник для ВУЗов /Д.Н. Бахрах. -М.: Зерцало-М, 2003. – 608 с.
15. Батожська О.В. Договір зберігання автотранспортних засобів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 „Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право” / О.В. Батожська . — Х., 2010. — 21 с.
16. Єщук О.М. Форми адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.big-lib.com/book/64_Aktyal_ohoroni_prava_vlasnosti/6953I
17. Адміністративна (полицейська)діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : підручник / [Аверін Ю., Авер'янов В., Бельський К. та ін.], Є.М. Моїсєєв. - К. : КНТ, 2008. – 816 с.
18. Аппарат управления социалистического государства. Ч.2. М.: «Юридическая литература», 1976.– 352с.
19. Адміністративне право України: Підручник / Т.О. Коломоець, Ю.В. Пирожкова, Н.О. Армаш та ін. ; За заг. ред. Т.О. Коломоець. – К.: Істина, 2010. - 480 с.
20. До відома водіїв! [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sai.kr.ua/?m=201203>

Сокуренко В. В.

*докторант кафедри адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

НЕДОЛІКИ ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ В СФЕРІ ОБОРОНИ

В даній науковій статті здійснено аналіз норм спеціального законодавства, яким урегульовано відносини в сфері оборони. Автором наголошено на недоліках даних актів та запропоновано зміни та доповнення до деяких з них.

Ключові слова: оборона, безпека, правове регулювання, держава, національна безпека і оборона.

В данной научной статье осуществлен анализ норм специального законодательства, которым урегулированы отношения в сфере обороны. Автором отмечено недостатки данных актов и предложены изменения и дополнения в некоторые из них.

Ключевые слова: оборона, безопасность, правовое регулирование, государство, национальная безопасность и оборона.

In this scientific article analyzes the norms of a special law which regulated relations in the field of defense. The author emphasized the disadvantages of these acts and proposed amendments to some of them.

Keywords: defense, security, legal regulation, state, national security and defense.